

KICK BRAS

OOG IN OOG

Christelijke mystiek in woord en beeld

Hannelieke van de Beek, *Doorwaait en doorademt al wat leeft... verbindende kracht*.
Installatie in de Parklaankerk te Driebergen tijdens Feest van de Geest in 2014.

16 | WIND EN ADEM

De Engelse dichter Shelley (1792-1822) schreef in 1819 een prachtig gedicht over de wind, 'Ode to the West Wind', waarvan de eerste regel luidt: 'O Wild West Wind, thou breath of Autumn's being'. Hij roept de westenwind aan als een kracht die dingen in beweging zet. Hij noemt de dode herfstbladeren die door de wind tot leven komen. En de wolken die door de wind worden aangevoerd als hemelse boodschappers. En de stille zee, slaperig geworden, die door de wind in beweging wordt gezet in woeste golven. Met beelden ontleend aan de Griekse mythologie wordt de wind als een goddelijke dynamiek gepresenteerd en in de laatste strofe bidt de dichter tot die wervelende kracht of ook zichzelf mag delen in zijn hemelse kracht. Hij bidt of hij zich ermee mag verenigen. 'Be thou, fierce Spirit, my spirit!' En hij verzucht: laat door de woorden van de dichter de aarde mogen ontwaken.

Shelley was een van de belangrijkste Engelse dichters uit de romantiek. Hij was een vrijdenker, een politiek activist, en zeker geen vriend van de kerk. Toch wordt hij een mysticus genoemd.²¹ Dit prachtige gedicht heeft duidelijk mystieke trekken. De verwevenheid van zintuiglijk ervaren windkracht en de symboliek van een

hogere geestelijke macht geeft aan het gedicht het karakter van visionaire, gepassioneerde mystiek.

Deze nauwe samenhang tussen het lichamelijke en het geestelijke komen we ook tegen bij het bijbelse begrip *ruach*, een Hebreeuws woord dat waarschijnlijk ontstaan is door het nabootsen van het geluid van de wind of van de opgewonden adem, en dat dan ook in de grondtekst zowel wind als adem kan betekenen. Er is vaak sprake van de *ruach* van יהוה, zoals de wind (of adem) die boven het oerwater zweefde, of als de storm waarmee Hij zijn vijanden verjaagt. Deze wind, die zelf ongrijpbaar is maar wel alles in beweging zet, is symbool voor God zelf in zijn dynamische inwerken op schepping en mensheid. Zo wordt er in Handelingen 2 verteld dat er op de Pinksterdag een enorme windvlaag was. Het is deze windvlaag die de leerlingen van Jezus tot leven wekt, hun tongen in beweging zet, zodat geschiedt waar Shelley om bad: 'Scatter my words among mankind'. Van deze windkracht maakte Hannelieke van de Beek een mooi kunstwerk tijdens de kunstmanifestatie Feest van de Geest in 2014 (zie afbeelding). Zoals de wind de zaden van bloemen verspreidt, zo verspreidt de geestkracht van God de boodschap van Jezus over de aarde.

In de Bijbel is er ook van de menselijke *ruach* sprake, als de adem die in en uit hen gaat, en waarover zij de beschikking niet hebben. Ze is tegelijk in de mensen en buiten de mensen, ze gaat van hen uit en werkt op hen in. Ze is het principe van dynamische vitaliteit, die zich uitend kan als ademloos van verwondering zijn, of wild inademen, of naar lucht happen, of als snuiven van woede. De adem van de mens, van alle levende wezens, is een geheimenis, een geschenk van God. De adem van de mens is de levensadem die God geeft, de adem van de mens is de adem van God, zoals we enkele malen lezen in het boek Job: de geest (*ruach*) van God heeft mij gemaakt, de adem (*nesjama*) van de Ontzagwekkende doet mij leven (Job 33:4). Deze gedrevenheid door Gods wervelende, levenwekkende en alles dynamiserende werking in schepping en mens, dat is waarom in de mystiek de Eeuwige graag wordt aangeropen met Ruach, Adem, Wind. Wie hij/zij precies is, dat weten we niet. We kunnen hem/haar ook niet beheersen of manipuleren. Maar je kunt je erdoor laten vernieuwen. De wind (*pneuma*) waait waarheen hij wil; je hoort zijn geluid, maar je weet niet waar hij vandaan komt en waar hij heengaat. Zo is het ook met iedereen die uit de Geest (*pneuma*) geboren is (Joh. 3:8). In de mystiek is wind of adem een beeld dat uitdrukt hoe je als mens de vitale kracht van God kunt ervaren. Het is een beeld van dynamiek. God is een werkelijkheid die je niet vast kunt pakken of vast kunt leggen, maar die je in zijn dynamiek moet ondergaan.